

15. Цели на одржливиот развој

15. Sustainable development goals

15. Цели на одржливиот развој

Методолошки објаснувања..... 635

15.01. Свет без сиромаштија

T-15.01.1: Стапка на сиромашни или социјално исклучени лица	641
T-15.01.2: Стапка на сиромаштија по социјални трансфери, 60 % од медијален еквивалентен приход	641
T-15.01.3: Сериозно материјално обесправени лица	641

15.02. Свет без глад

T-15.02.1: Стапка на дебелина според индекс на телесна маса	642
T-15.02.2: Површини под органско производство	642
T-15.02.3: Емисија на амонијак од земјоделството	642

15.03. Здравје и благосостојба

T-15.03.1: Очекувана должина на животот при раѓање, години	643
T-15.03.2: Лица со добро или многу добро здравје, според лично согледување	643
T-15.03.3: Стапка на смртност од хронични болести	643

15.04. Квалитетно образование

T-15.04.1: Лица што рано го напуштаат образованието	644
T-15.04.2: Лица со завршено високо образование	644
T-15.04.3: Ученици со слаби познавања, во јазична писменост, математика и природни науки	644

15.05. Родова рамноправност

T-15.05.1: Родов јаз во вработувањето	645
T-15.05.2: Неактивно население поради извршување обврски, по пол	645
T-15.05.3: Учество на жени на високи раководни позиции	645

15.06. Чиста вода и санитација

T-15.06.1: Квалитет на езерската вода за капење	646
T-15.06.2: Население што нема санитарен јазол (када или туш, внатрешен тоалет)	646
T-15.06.3: Биохемиска потрошувачка на кислород во реките	646

15.07. Достапна и чиста енергија

T-15.07.1: Примарна потрошувачка на енергија	647
T-15.07.2: Енергетска продуктивност	647
T-15.07.3: Учество на обновливата енергија во бруто-финалната енергетска потрошувачка	647

15.08. Достоинствена работа и економски раст

T-15.08.1: Реален БДП, по жител	648
T-15.08.2: Инвестиции во основни средства	648
T-15.08.3: Млади лица што не се вработени и кои не се вклучени во процесот на образование или обука	648

15.09. Индустија, иновации, инфраструктура

T-15.09.1: Трошоци за истражување и развој	649
T-15.09.2: Вработеност во секторите засновани на висока технологија и знаење	649
T-15.09.3: Учество на патничкиот и железничкиот сообраќај	649

15.10. Намалена нееднаквост

T-15.10.1: БДП, според паритет на куповната моќ, по жител	650
T-15.10.2: Релативна медијална длабочина на сиромаштијата	650
T-15.10.3: Дистрибуција на приходи	650

15.11. Одржливи градови и заедници

T-15.11.1: Стапка на пренаселеност во домаќинствата	651
T-15.11.2: Концентрација на пм-честички во воздухот	651
T-15.11.3: Население што знаело за појава на криминал, насилство или вандализам во своето опкружување ..	651

15.12. Одговорна потрошувачка и производство

T-15.12.1: Продуктивност на ресурсите и домашна материјална потрошувачка	652
T-15.12.2: Генериран отпад со исклучок на минералниот отпад	652
T-15.12.3: Финална енергетска потрошувачка	652

15.13. Справување со климатски промени	
T-15.13.1: Емисија на стакленички гасови	653
T-15.13.2: Интензитет на емисијата на стакленички гасови предизвикани од енергетската потрошувачка	653
15.14. Подводен свет	
T-15.14.1: Квалитет на езерската вода за капење	654
15.15. Живот на копно	
T-15.15.1: Површина покриена со шуми	655
T-15.15.2: Биохемиска потрошувачка на кислород во реките	655
T-15.15.3: Концентрација на фосфати во реките	655
15.16. Мир, правда и силни институции	
T-15.16.1: Стапка на смртност од убиства	656
T-15.16.2: Индекс на перцепција на корупцијата	656
T-15.16.3: Перцепција на независноста на правниот систем	656
15.17. Партнерство за остварување на целите	
T-15.17.1: Државен долг	657
T-15.17.2: Учество на даноците за животната средина во вкупните даноци	657

15. Sustainable development goals

Notes on methodology 638

15.01. No poverty

T-15.01.1: People at risk of poverty or social exclusion.....	641
T-15.01.2: People, at risk of poverty rate after social transfers, 60% of median equivalent income.....	641
T-15.01.3: Severely materially deprived persons	641

15.02. Zero hunger

T-15.02.1: Obesity rate by body mass index.....	642
T-15.02.2: Area under organic farming.....	642
T-15.02.3: Ammonia emissions from agriculture.....	642

15.03. Health and well-being

T-15.03.1: Life expectancy at birth, years	643
T-15.03.2: Share of people with good or very good perceived health	643
T-15.03.3: Death rate due to chronic diseases	643

15.04. Quality education

T-15.04.1: Early leavers from education and training.....	644
T-15.04.2: Tertiary educational attainment	644
T-15.04.3: Underachievement in reading, maths or science	644

15.05. Gender equality

T-15.05.1: Gender employment gap.....	645
T-15.05.2: Inactive population due to caring responsibilities by sex	645
T-15.05.3: Positions held by women in senior management positions	645

15.06. Clean water and sanitation

T-15.06.1: Bathing water quality - lakes	646
T-15.06.2: Population having neither a bath, nor a shower, nor indoor flushing toilet in their household	646
T-15.06.3: Biochemical oxygen demand in rivers	646

15.07. Affordable and clean energy

T-15.07.1: Primary energy consumption	647
T-15.07.2: Energy productivity.....	647
T-15.07.3: Share of renewable energy in gross final energy consumption	647

15.08. Decent work and economic growth

T-15.08.1: Real GDP, per capita.....	648
T-15.08.2: Gross fixed capital formation in GDP	648
T-15.08.3: Young people neither in employment nor in education and training	648

15.09. Industry, innovation and infrastructure

T-15.09.1: Research and development expenditure	649
T-15.09.2: Employment in technology and knowledge-intensive sectors	649
T-15.09.3: Share of busses and trains in total passenger transport.....	649

15.10. Reduced inequalities

T-15.10.1: Purchasing power adjusted GDP, per capita	650
T-15.10.2: Relative median at-risk-of-poverty gap.....	650
T-15.10.3: Income distribution	650

15.11. Sustainable cities and communities

T-15.11.1: Overcrowding rate	651
T-15.11.2: Exposure to air pollution by particulate matter.....	651
T-15.11.3: Population reporting occurrence of crime, violence or vandalism in their area	651

15.12. Responsible consumption and production

T-15.12.1: Resource productivity and domestic material consumption	652
T-15.12.2: Generation of waste excluding major mineral wastes.....	652
T-15.12.3: Final energy consumption	652

15.13. Climate action

T-15.13.1: Greenhouse gas emissions	653
T-15.13.2: Greenhouse gas emissions intensity of energy consumption.....	653

15.14. Life below water

T-15.14.1: Bathing water quality - lakes	654
--	-----

15.15. Life on land

T-15.15.1: Forest area.....	655
T-15.15.2: Biochemical oxygen demand in rivers	655
T-15.15.3: Phosphate in rivers	655

15.16. Peace, justice and strong institutions

T-15.16.1: Death rate due to homicide	656
T-15.16.2: Corruption Perceptions Index	656
T-15.16.3: Perceived independence of the justice system	656

15.17. Partnership for the goals

T-15.17.1: General government debt	657
T-15.17.2: Shares of environmental taxes in total tax revenues.....	657

Методолошки објаснувања

На 1 јануари 2016 година, 17-те цели за одрлив развој (SDG) на Агендата за одрлив развој од 2030 година, усвоени од светските лидери во септември 2015 година на историскиот самит на ООН, официјално стапија во сила. Во текот на следните петнаесет години, со овие нови цели што се универзално применливи за сите, државите ќе ги мобилизираат сопствените напори да се стави крај на сите форми на сиромаштија, да се намалат нееднаквостите и да се справат со климатските промени, истовремено обезбедувајќи никој да не биде запоставен.

Новите цели се единствени по тоа што ги повикуваат на акција сите земји, сиромашни, богати и со средни приходи да да промовираат просперитет при заштитата на планетата. Тие препознаваат дека искоренувањето на сиромаштијата мора да оди рака под рака со стратегиите кои градат економски раст и опфаќаат низа социјални потреби, вклучително и образование, здравство, социјална заштита и можности за работа, истовремено решавајќи ги климатските промени и заштитата на животната средина.

Република Северна Македонија е посветена на овој историски глобален рамковен договор и игра активна улога во реализацијата на ЦОР. Државниот завод за статистика го поддржува овој процес со редовно набљудување и известување за напредокот во ЦОР, и тоа во контекст на ЕУ. Оваа публикација се заснова на пакетот индикатори за ЦОР на ЕУ, кој вклучува индикатори релевантни за ЕУ, следствено на регионално и национално ниво и овозможува следење на напредокот во целите, во контекст на долгорочните политики. Тој е усогласен колку што е можно со листата на глобалните индикатори на ООН, но не е целосно идентичен. Ова овозможува индикаторите на одрлив развој дефинирани од ЕУ да се фокусираат на следење на политиките и на феномените особено важни во европски, како и во национален контекст.

Во оваа публикација е направен избор од расположливиот сет индикатори. Индикаторите се пресметани врз основа на информациите со кои располага статистичкиот систем и методологијата усогласена со онаа на Европската Унија. Индикаторите само го прикажуваат трендот на одредена појава, без да прејудираат одржливост или не.

Дефиниции

Стапка на сиромашни или социјално исклучени лица – го покажува процентот на лицата што припаѓаат на една од следните категории: сиромашни, сериозно материјално обесправени или живеат во домаќинства со низок интензитет на економска активност.

Стапка на сиромаштија по социјалните трансфери – го покажува процентот на лицата со еквивалентен расположлив приход под прагот на ризикот од сиромаштија, кој е поставен на 60 % од националниот просечен изедначен расположлив приход (по социјалните трансфери).

Сериозно материјално обесправени лица се лицата што поради недостиг на средства немаат пристап барем до четири од девет потреби, односно не можат да си дозволат: 1) да платат закупнина или комунални сметки, 2) соодветно да го затоплат домот, 3) да се справат со неочекуван трошок, 4) да си дозволат месо или риба секој втор ден, 5) една недела годишен одмор, 6) автомобил, 7) машина за перење облека, 8) телевизор во боја или 9) телефон.

Стапка на обезни лица – го мери учеството на дебелиите лица според индексот на нивната телесна маса (BMI). Површина под органско земјоделство – се дефинира како дел од вкупната користена земјоделска површина (КЗП)

Под органско земјоделство (постојните области со органски фарми и областите во процес на конверзија). Органското земјоделство е метод на производство што става најголем акцент на заштитата на животната средина, како и на состојбата на животните при одгледувањето на добитокот. Органскиот метод избегнува или во голема мера ја намалува употребата на синтетички хемиски производи како што се ѓубривата, пестицидите, адитивите и медицинските производи.

Емисиите на амонијак од земјоделството го мерат количеството емисии на амонијак (NH₃) како резултат на земјоделското производство.

Очекуваниот век на живот е дефиниран како просечен број години што им остануваат да ги одживеат лицата на одредена возраст, врз основа на влијанието што ќе го има моменталната стапка на морталитет врз нивниот живот (веројатност за смрт на одредена возраст). Податоците се пресметуваат како просек од три години и се однесуваат на средната година во референтниот период.

Лица со добро или многу добро здравје, според лично согледување – индикаторот е субјективна мерка за тоа како луѓето го оценуваат своето здравје воопшто на скала од „многу добро“ до „многу лошо“.

Стапка на смртност од хронични болести – се дефинира како стапка на смртност од одредени хронични болести за лица под 65-годишна возраст, по пол. При категоризацијата на хроничните болести е користена Меѓународната

класификација на болести „ICD 10“ и земени се предвид: малигните неоплазми, дијабетес мелитус, исхемичните болести на срцето, цереброваскуларните болести и хроничните болести на црниот дроб.

Лица кои рано го напуштаат училиштето – учество на лицата на возраст од 18 до 24 години кои немаат никакво или имаат најмногу основно образование, во однос на вкупната популација од истата возрастна група.

Лица со завршено високо образование – го мери учеството на населението на возраст од 30 до 34 години кои успешно завршиле терцијарни студии (на пр. универзитет, висока техничка школа итн.).

Ученици со слаби познавања од јазична писменост, математика и природни науки – го мери учеството на 15-годишните ученици кои не успеале да го достигнат нивото 2 („основно ниво на вештини“) на скалата ПИСА за трите основни училишни предмети од читање, математика и наука.

Родов јаз во вработувањето – индикаторот ја мери разликата помеѓу стапката на вработеност на мажите и на жените на возраст од 20 – 64 години.

Неактивно население поради извршување обврски – индикаторот ги мери причините поради кои лицата не бараат активно работа, односно ниту се вработени, ниту невработени и се сметаат дека се надвор од работната сила.

Учество на жените на високи раководни позиции – го мери учеството на жените членки на одбори на директори во поголемите компании што котираат на берзата.

Население со пристап барем до секундарен третман на отпадните води – индикаторот го мери учеството на населението поврзано на системи за третман на отпадните води.

Население што живее во домаќинства без санитарен јазол (када или туш, внатрешен тоалет) – го мери учеството на население што нема када, туш, ниту внатрешен тоалет во домаќинството.

Биохемиска потрошувачка на кислород во реките – се дефинира како просечно годишно количество биохемиска потрошувачка на кислород во реките (БПК5) и претставува количество кислород што е неопходно за аеробните микроорганизми да ги разложат органските материји во единица примерок на вода во текот на пет дена. Индикаторот е мерка за квалитетот на водата: колку е пониска вредноста на БПК5, толку е водата поквалитетна.

Примарна енергетска потрошувачка – ја претставува вкупната енергетска потреба на земјата со исклучок на неенергетската употреба на корисниците на енергија (на пр: природниот гас што не е употребен за потрошувачка, туку за производство на хемиски производи).

Енергетска продуктивност – го мери количеството економски аутпут што се произведува со единица мерка на бруто-расположлива енергија.

Учество на обновливата енергија во бруто-финалната енергетска потрошувачка – процентуално учество на обновливата енергија во вкупната потребна енергија.

Реален БДП по жител – БДП како мерка за економската активност е дефиниран како разлика меѓу вредноста на произведените стоки и услуги и употребените производи и услуги за нивно создавање.

Учество на инвестициите во основни средства во БДП – индикаторот го покажува процентуалното учество на инвестициите во основни средства во вкупниот БДП.

Млади лица што не се вработени и кои не се вклучени во процесот на образование или обука – го мери учеството на лицата на возраст од 15 до 29 години кои ниту се вработени, ниту се вклучени во процесот на образование или обука.

Учество на трошоците за истражување и развој во БДП – Индикаторот го покажува учеството на трошоците за истражување и развој во вкупниот бруто-домашен производ.

Вработени лица во секторите засновани на висока технологија и знаење - го мери учеството на вработените лица од именуваните сектори во однос на вкупно вработените.

Учество на патничкиот и железничкиот сообраќај – го мери учеството на видовите колективен сообраќај во вкупниот копнен патнички сообраќај, изразен во патнички километри (пкм). Видовите колективен транспорт се однесуваат на автобусите и на возовите.

БДП по жител според ПКМ претставува БДП изразен со заедничка валута што ги елиминира разликите во ценовните нивоа помеѓу земјите овозможувајќи споредби на БДП.

Релативна медијална длабочина на сиромаштијата – се пресметува како растојание помеѓу медијалниот еквивалентен вкупен приход на лицата кои се наоѓаат под прагот на сиромаштијата и на самиот праг на сиромаштија, изразено како процент од прагот на сиромаштијата.

Дистрибуција на приходите претставува мерка на нееднаквоста. Се пресметува како сооднос помеѓу приходите што ги имаат 20 % од населението со највисоки приходи (највисокиот квантил) со оној што го имаат 20 % од населението со најнизок приход (најнискиот квантил).

Стапка на пренаселеност во домаќинствата – го мери учеството на населението што живее во услови на пренаселеност. Се смета дека некое лице живее во пренаселено домаќинство ако куќата нема барем една просторија за целото домаќинство, како и просторија за двојка, за секоје лице над 18 години, за двајца тинејџери (12 до 17 години на возраст) од ист пол, за секој тинејџер од различен пол и за две деца (под 12-годишна возраст).

Концентрација на пм-честички во воздухот – ја мери просечната концентрација на пм-честички пресметана врз основа на популацијата што е засегната со неа.

Население што извело за појава на криминал, насилство или вандализам во своето опкружување - го прикажува учеството на населението што изјавило дека се соочило со појава на криминал, насилство или вандализам во нивното непосредно опкружување, Притоа, ваквата перцепција не секогаш е заснована на лично искуство.

Продуктивноста на ресурсите и домашна материјална потрошувачка – се пресметува како сооднос помеѓу БДП и домашната материјална потрошувачка (ДМП). ДМП претставува вкупна вредност на сировините директно употребени во економијата и се дефинира како годишно количество сировини што се екстрахираат од домашната територија, зголемено за физичкиот увоз, намалено за физичкиот обем на извоз.

Генериран отпад, со исклучок на минералниот отпад – го мери вкупното количество создаден отпад во земјата. Поради големите флукуации во производството на отпад во секторот на рударство и градежништво, но и ограничениот квалитет на достапни и споредливи податоци, поголемиот дел од минералниот отпад што ја деградира почвата е исклучен.

Финалната енергетска потрошувачка ја претставува енергетската крајна употреба на корисниците на енергија во земјата, со исклучок на неенергетската употреба.

Емисија на стакленички гасови – индикаторот го покажува трендот во антропогените емисии на стакленички гасови, регулирани според Протоколот од Кјото. Емисијата на стакленички гасови е искажана како агрегат на вкупната емисија на гасови изразена во CO₂- еквиваленти, во согласност со одделниот потенцијал за глобално затоплување. Влијанието на употребата и промената на земјиштето и шумите не е вклучено во вкупната емисија (LUCF).

Интензитет на емисијата на стакленички гасови предизвикани од енергетската потрошувачка – покажува колку тони CO₂- еквиваленти на стакленички гасови предизвикани од потрошувачката на енергија се емитуваат во една економија на единица потрошена енергија.

Површина покриена со шуми – дефинирана е како учество на шумската во вкупната површина.

Биохемиска потрошувачка на кислород во реките – се дефинира како просечна годишна количина на биохемиска потрошувачка на кислород во реките (БПК₅) и претставува количина на кислород која е неопходна за аеробните микроорганизми да ги разложат органските материји во единица примерок на вода во текот на пет дена. Индикаторот е мерка за квалитетот на водата: колку е пониска вредноста на БПК₅, толку водата е поквалитетна.

Концентрацијата на фосфати во реките – ја мери концентрацијата на фосфати (PO₄) во примероците на вода земени од речните станици мерена како милиграми на литар – mg PO₄/l.

Стапката на насилна смрт ја претставува нестандаризираната стапка на смртност настаната насилно од друго лице со намера да повреди или да убие со какви било средства.

Индекс на перцепција на корупцијата е композитен индекс базиран на комбинација на истражувања и проценки на корупција од 13 различни извори и оценки и ги рангира земјите врз основа на тоа колку се смета за корумпиран јавниот сектор на една земја, оценувајќи со 0 многу високо ниво на корупција и со 100 земја без корупција.

Перцепција на независноста на правниот систем – ја изразува субјективната перцепција на независноста на правниот систем, особено на судовите и судите во земјата.

Државен долг како процент од бруто-домашниот производ – индикаторот го претставува долгот на општата влада (централната, локалната власт, како и јавните фондови), како процент од БДП.

Учество на даноците за животна средина во вкупните даноци – даноците за животната средина се дефинираат како даноци чија даночна основа е физичка единица или појава која има докажано специфично негативно влијание врз животната средина.

Notes on methodology

On 1 January 2016, the 17 Sustainable Development Goals (SDGs) of the 2030 Agenda for Sustainable Development — adopted by world leaders in September 2015 at an historic UN Summit — officially came into force. Over the next fifteen years, with these new Goals that universally apply to all, countries will mobilize efforts to end all forms of poverty, fight inequalities and tackle climate change, while ensuring that no one is left behind.

The new Goals are unique in that they call for action by all countries, poor, rich and middle-income to promote prosperity while protecting the planet. They recognize that ending poverty must go hand-in-hand with strategies that build economic growth and addresses a range of social needs including education, health, social protection, and job opportunities, while tackling climate change and environmental protection.

The Republic of North Macedonia is committed to this historic global framework agreement and to playing an active role to maximize progress towards the SDGs. The SSO support this process through regular monitoring and reporting on progress towards the SDGs, in an EU context. This publication is based on the EU SDG indicator set which includes indicators relevant to the EU, respectively to regional and national level and enables the monitoring of progress towards the goals in the context of long-term policies. It is aligned as far as appropriate with the UN list of global indicators, but it is not completely identical. This allows the SDG indicators to focus on monitoring EU policies and on phenomena particularly relevant in a European as well as national context.

In this publication a selection has been made from the available set of indicators. The indicators are compiled on the basis of information that the State Statistical Office has at its disposal, and the methodology, which is harmonized with that of the European Union. At the same time, the indicators simply show the trend of a certain phenomenon, without prejudicing sustainability or non-sustainability.

Definitions

People at risk of poverty or social exclusion indicator corresponds to the sum of persons who are: at risk of poverty after social transfers, severely materially deprived or living in households with very low work intensity.

People, at risk of poverty rate after social transfers are persons with an equalised disposable income below the risk-of-poverty threshold, which is set at 60 % of the national median equalised disposable income (after social transfers).

Severely materially deprived persons measure the share of severely materially deprived persons who have living conditions severely constrained by a lack of resources. They experience at least 4 out of 9 following deprivations items: cannot afford i) to pay rent or utility bills, ii) keep home adequately warm, iii) face unexpected expenses, iv) eat meat, fish or a protein equivalent every second day, v) a week holiday away from home, vi) a car, vii) a washing machine, viii) a colour TV, or ix) a telephone

Obesity rate by body mass index (BMI) measures the share of obese people based on their body mass index (BMI).

Area under organic farming - this indicator is defined as the share of total utilised agricultural area (UAA) occupied by organic farming (existing organically farmed areas and areas in process of conversion). Organic farming is a method of production, which puts the highest emphasis on environmental protection and, with regard to livestock production, animal welfare considerations. It avoids or largely reduces the use of synthetic chemical inputs such as fertilisers, pesticides, additives and medical products.

Ammonia emissions from agriculture measures the amount of ammonia (NH₃) emissions as a result of the agricultural production.

Life expectancy at birth is defined as the mean number of years still to be lived by a person at birth, if subjected throughout the rest of his or her life to the current mortality conditions. Data are compiled as a three-year average and refer to the middle year of the reference period.

Share of people with good or very good perceived health, the indicator is a subjective measure on how people judge their health in general on a scale from "very good" to "very bad".

Death rate due to chronic diseases is defined as the standardised death rate of certain chronic diseases for persons aged less than 65 years, by gender. The International Classification of Diseases ICD 10 is used in defining chronic diseases, covering the following diseases: malignant neoplasms, diabetes mellitus, ischaemic heart diseases, cerebrovascular diseases, chronic lower respiratory diseases, and chronic liver diseases.

Early school-leavers - this indicator is defined as the percentage of the population aged 18-24 with no or with at most lower secondary education and not in further education or training.

Tertiary educational attainment measures the share of the population aged 30-34 who have successfully completed tertiary studies (e.g. university, higher technical institution, etc.).

Underachievement in reading, maths or science indicator measures the share of 15-year-old students failing to reach level 2 ('basic skills level') on the PISA scale for the three core school subjects of reading, mathematics and science.

Gender employment gap indicator measures the difference between the employment rates of men and women aged 20 to 64.

Inactive population due to caring responsibilities measures the reasons why individuals are not actively seeking work, so they are neither employed nor unemployed and considered to be outside the labour force.

Positions held by women in senior management positions measures the share of female board members in the largest publicly listed companies.

Population connected to at least secondary wastewater treatment measures the percentage of population connected to wastewater treatment systems with at least secondary treatment.

Population having neither a bath, nor a shower, nor indoor flushing toilet in their household measures the share of total population having neither a bath, nor a shower, nor an indoor flushing toilet in their household.

Biochemical oxygen demand in rivers is defined as the mean annual BOD5 in rivers. BOD5 is a measure of the amount of oxygen required by aerobic microorganisms to decompose organic substances in a water sample over a period of five days. It is a measure of the quality of water: the lower the value of BOD5, the higher the water quality.

Primary energy consumption measures the total energy needs of a country excluding all non-energy use of energy carriers (e.g. natural gas used not for combustion but for producing chemicals).

Energy productivity measures the amount of economic output that is produced per unit of gross available energy

Share of renewable energy in gross final energy consumption measures the share of renewable energy consumption in gross final energy consumption according to the Renewable Energy Directive. The gross final energy consumption is the energy used by end-consumers (final energy consumption) plus grid losses and self-consumption of power plants.

Real GDP, per capita is calculated as the ratio of real GDP to the average population. GDP, as a measure of economic activity is defined as the value of all goods and services produced less the value of any goods or services used in their creation.

Share of gross fixed capital formation in GDP. This indicator is defined as total gross fixed capital formation (GFCF) expressed as a percentage of GDP,

Young people neither in employment nor in education and training measures the share of the population aged 15 to 29 who is not employed and not involved in education or training.

Share of research and development expenditure in GDP. The indicator is defined as the percentage share of gross domestic expenditure on Research and Development (R&D) in gross domestic product.

Employment in technology and knowledge-intensive sectors - measures employed persons in technology and knowledge-intensive sectors, as a percentage of total employment.

Share of busses and trains in total passenger transport measures the share of collective transport modes in total inland passenger transport performance, expressed in passenger-kilometres (pkm). Collective transport modes refer to buses and trains.

GDP per capita, expressed in PPS represents a common currency that eliminates the differences in price levels between countries to allow meaningful volume comparisons of GDP.

Relative median at-risk-of-poverty gap is calculated as the distance between the median equalised total net income of persons below the at-risk-of-poverty threshold and the at-risk-of-poverty threshold itself, expressed as a percentage of the at-risk-of-poverty threshold.

Income distribution is a measure of the inequality of income distribution. It is calculated as the ratio of total income received by the 20 % of the population with the highest income (the top quintile) to that received by the 20 % of the population with the lowest income (the bottom quintile).

Overcrowding rate measures the share of people living in overcrowded conditions. A person is considered to be living in an overcrowded household if the house does not have at least one room for the entire household as well as a room for a couple, for each single person above 18, for a pair of teenagers (12 to 17 years of age) of the same sex, for each teenager of different sex and for a pair of children (under 12 years of age).

Exposure to air pollution by particulate matter measures the population weighted annual mean concentration of particulate matter at urban background stations in agglomerations.

Population reporting occurrence of crime, violence or vandalism in their area show the share of the population who reported that they face the problem of crime, violence or vandalism in their local area. This describes the situation where the respondent feels crime, violence or vandalism in the area to be a problem for the household, although this perception is not necessarily based on personal experience.

Resource productivity and domestic material consumption is gross domestic product (GDP) divided by domestic material consumption (DMC). DMC measures the total amount of materials directly used by an economy. It is defined as the annual quantity of raw materials extracted from the domestic territory of the focal economy, plus all physical imports minus all physical exports.

Generation of waste excluding major mineral wastes measures all waste generated in a country. Due to the strong fluctuations in waste generation in the mining and construction sectors and their limited data quality and comparability, major mineral wastes, dredging spoils and soils are excluded.

Final energy consumption measures the energy end-use in a country excluding all non-energy use of energy carriers.

Greenhouse gas emissions shows trends in anthropogenic emissions of greenhouse gases regulated by the Kyoto Protocol. The emission of greenhouse gases is calculated as the aggregate of the total emission of individual gases and expressed in CO₂ equivalents, according to their global warming potential. Data exclude emissions and removals due to land use change and forestry (LUCF).

Greenhouse gas emissions intensity of energy consumption expresses how many tones CO₂ equivalents of energy-related GHGs are being emitted in a certain economy per unit of energy that is being consumed.

Forest area is defined as a proportion of land area covered by forest.

Biochemical oxygen demand in rivers is defined as the mean annual BOD₅ in rivers. BOD₅ is a measure of the amount of oxygen required by aerobic microorganisms to decompose organic substances in a water sample over a period of five days. It is a measure of the quality of water: the lower the value of BOD₅, the higher the water quality.

Phosphate in rivers refers to concentration of phosphate (PO₄) in water samples, taken from river stations measured as milligrams per litre (mg PO₄/L).

Death rate due to homicide measures the non-standardised death rate of homicide and injuries inflicted by another person with the intent to injure or kill by any means, including 'late effects' from assault.

Corruption Perceptions Index is a composite index based on a combination of surveys and assessments of corruption from 13 different sources and scores and ranks countries based on how corrupt a country's public sector is perceived to be, with a score of 0 representing a very high level of corruption and a score of 100 representing a very clean country.

Perceived independence of the justice system express respondents' perceptions about the independence of the judiciary, looking specifically at the perceived independence of the courts and judges in a country.

General government debt - this indicator represents the general government debt as a percentage of GDP. The general government sector comprises the subsectors of central government, state government, local government and social security funds.

Share of environmental in total tax revenues - environmental taxes are defined as taxes whose tax base is a physical unit (or proxy of it) of something that has a proven, specific negative impact on the environment.

T-15.01.1: Стапка на сиромашни или социјално исклучени лица

T-15.01.1: People at risk of poverty or social exclusion

%

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Вкупно	50.3	48.1	43.2	41.6	41.1	41.6	41.1	39.9	Total

T-15.01.2: Стапка на сиромаштија по социјални трансфери, 60 % од медијален еквивалентен приход

T-15.01.2: People, at risk of poverty rate after social transfers, 60% of median equivalent income

%

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Стапка на сиромаштија по социјални трансфери	26.2	24.2	22.1	21.5	21.9	22.2	21.9	21.6	People, at risk of poverty rate after social transfers

T-15.01.3: Сериозно материјално обесправени лица

T-15.01.3: Severely materially deprived persons

%

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Вкупно	40.9	37.7	35.7	30.4	30.0	31.1	30.5	30.4	Total

T-15.02.1: Стапка на дебелина според индекс на телесна маса

T-15.02.1: Obesity rate by body mass index

% на население над 18

% of population aged 18 or over

	2017	
Прекумерна тежина	55.7	Overweight
Пред здебелување	45.2	Pre-obese
Дебели	10.5	Obese

T-15.02.2: Површини под органско производство

T-15.02.2: Area under organic farming

%

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019 ¹⁾	2020	
Од вкупната земјоделска површина	0.14	0.47	0.59	0.37	0.25	0.19	0.21	0.26	0.23	0.31	0.34	0.31	Of total utilised agricultural area

¹⁾ Ревидиран податок¹⁾ Revised dataT-15.02.3: Емисија на амонијак од земјоделството¹⁾T-15.02.3: Ammonia emissions from agriculture¹⁾

kt

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	10.3	10.5	11.0	10.2	10.2	10.3	10.3	10.4	10.2	9.8	8.5

¹⁾ Временската серија се ревидира секоја година¹⁾ The time series is revised each year

T-15.03.1: Очекувана должина на животот при раѓање, години

T-15.03.1: Life expectancy at birth, years

%

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Вкупно	74.4	75.0	75.1	74.9	75.5	75.5	75.5	75.4	76.0	76.7	75.7	Total
Мажи	72.3	72.9	73.1	73.0	73.4	73.5	73.5	73.4	74.1	74.6	73.6	Male
Жени	76.7	77.2	77.2	76.9	77.5	77.5	77.4	77.5	77.9	78.8	77.9	Female

T-15.03.2: Лица со добро или многу добро здравје, според лично согледување

T-15.03.2: Share of people with good or very good perceived health

% од населението на возраст 16+

% of population aged 16 or over

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Вкупно	73.0	76.3	76.2	78.7	77.1	78.4	75.4	75.5	74.7	Total
Мажи	76.4	79.3	79.5	81.2	79.9	81.3	78.7	78.4	77.7	Male
Жени	69.6	73.3	72.9	76.3	74.4	75.6	72.3	72.6	71.7	Female

T-15.03.3: Стапка на смртност од хронични болести

T-15.03.3: Death rate due to chronic diseases

на 100 000 лица на возраст под 65 год.

per 100 000 persons aged less than 65

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Вкупно	163.6	159.0	162.9	156.5	154.1	151.7	152.3	144.2	132.8	130.1	139.0	Total

T-15.04.1: Лица што рано го напуштаат образованието

T-15.04.1: Early leavers from education and training

од население на возраст 18-24 год. % of population aged 18 to 24

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Вкупно	15.5	13.5	11.7	11.4	12.5	11.4	9.9	8.5	7.1	7.1	5.7	Total
Мажи	13.7	11.9	11.1	9.1	11.0	10.0	8.9	8.3	5.6	5.9	5.7	Male
Жени	17.5	15.2	12.3	13.9	14.0	12.9	10.9	8.7	8.5	8.4	5.8	Female

T-15.04.2: Лица со завршено високо образование

T-15.04.2: Tertiary educational attainment

% на население на возраст 30-34 год. % of population aged 30 to 34

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Вкупно	14.3	17.1	20.4	21.7	23.1	24.9	28.6	29.1	30.6	33.3	35.7	39.7	Total

T-15.04.3: Ученици со слаби познавања, во јазична писменост, математика и природни науки

T-15.04.3: Underachievement in reading, maths or science

% од ученици на возраст од 15 год. % of population aged 15

	Јазична писменост Reading	Математика Maths	Природни науки Science
2015	70.7	70.2	62.9
2018	55.1	61.0	49.5

Извор: ПИСА

Source : PISA

15.05. Родова рамноправност

15.05. Gender equality

T-15.05.1: Родов јаз во вработувањето

T-15.05.1: Gender employment gap

%

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Вкупно	21.3	20.9	19.0	18.8	19.0	20.8	19.4	21.2	21.9	21.4	21.3	19.9	Total

T-15.05.2: Неактивно население поради извршување обврски, по пол

T-15.05.2: Inactive population due to caring responsibilities by sex

% од неактивното население на возраст од 20 до 64

% of inactive population aged 20 to 64

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Вкупно	43.7	43.3	42.6	41.3	43.3	45.6	47.0	46.5	47.1	47.3	44.9	42.2	Total
мажи	2.4	2.8	3.5	4.0	2.6	4.1	4.0	4.3	5.8	6.7	5.2	2.3	male
жени	57.7	57.2	57.4	55.5	59.4	60.9	63.3	62.0	62.1	62.3	61.6	59.3	female

T-15.05.3: Учество на жени на високи раководни позиции

T-15.05.3: Positions held by women in senior management positions

%

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Борд на директори	21.1	21.7	23.0	19.7	19.7	16.7	21.3	Boards members
Извршни менаџери	28.8	29.5	30.4	27.9	26.2	28.2	25.0	Executive

T-15.06.1: Квалитет на езерската вода за капење

T-15.06.1: Bathing water quality - lakes

	% од земени мостри										% of taken samples
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Физичко-хемиски неисправни	24.2	17.0	22.8	30.1	24.5	49.4	17.8	41.9 *	44.6 *	53.4	Physicochemically unsafe

*) ревидиран податок од ИЈЗ

*) revised data by IPH

T-15.06.2: Население што нема санитарен јазол (када или туш, внатрешен тоалет)

T-15.06.2: Population having neither a bath, nor a shower, nor indoor flushing toilet in their household

								%
2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019		
5.8	6.6	3.6	3.4	2.0	1.4	2.0		

T-15.06.3: Биохемиска потрошувачка на кислород во реките

T-15.06.3: Biochemical oxygen demand in rivers

mg O ₂ /litre											mg O ₂ /litre
2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
5.1	2.8	3.5	3.8	3.5	3.4	3.8	3.1	3.5	3.6	4.0	3.6

15.07. Достапна и чиста енергија

15.07. Affordable and clean energy

T-15.07.1: Примарна потрошувачка на енергија

T-15.07.1: Primary energy consumption

MTOE

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
MTOE	2.7	2.8	3.0	2.9	2.7	2.7	2.6	2.5	2.7	2.5	MTOE
2005=100	96.4	98.6	105.8	102.1	94.5	92.0	89.8	88.6	92.5	87.3	2005=100

T-15.07.2: Енергетска продуктивност

T-15.07.2: Energy productivity

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
евра/kgoe	2.5	2.5	2.4	2.4	2.7	2.9	3.0	3.1	3.0	3.3	3.1	euro per kgoe
PPS /kgoe	6.1	6.2	5.8	6.2	6.9	7.6	8.1	8.3	8.1	9.1	8.7	in PPS per kgoe

T-15.07.3: Учество на обновливата енергија во бруто-финалната енергетска потрошувачка

T-15.07.3: Share of renewable energy in gross final energy consumption

%

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	17.2	16.5	16.4	18.1	18.5	19.6	19.5	18.0	19.6	18.1	17.4	19.3

T-15.08.1: Реален БДП, по жител

T-15.08.1: Real GDP, per capita

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
% во однос на претходна година	-0.4	3.4	2.3	-0.5	2.9	3.6	3.9	2.8	1.1	2.9	3.9	% change on previous period

T-15.08.2: Инвестиции во основни средства

T-15.08.2: Gross fixed capital formation in GDP

% од БДП												% of GDP
2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019 ¹⁾	2020 ¹⁾	
24.6	23.1	23.5	23.4	23.7	23.4	23.8	24.4	22.5	19.8	21.2	29.6	

¹⁾ Претходни податоци¹⁾ Preliminary data

T-15.08.3: Млади лица што не се вработени и кои не се вклучени во процесот на образование или обука

T-15.08.3: Young people neither in employment nor in education and training

% на население на возраст од 15 до 29 години												% of population aged 15 to 29	
2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Вкупно	32.8	31.8	31.6	32.1	31.3	31.9	32.5	31.3	31.1	29.8	24.4	26.2	Total

15.09. Индустија, иновации, инфраструктура**15.09. Industry, innovation and infrastructure****T-15.09.1: Трошоци за истражување и развој****T-15.09.1: Research and development expenditure**

% од БДП											% of GDP
2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019 ¹⁾	
0.20	0.22	0.22	0.33	0.44	0.52	0.44	0.44	0.36	0.36	0.37	

¹⁾ Претходни податоци¹⁾ Preliminary data**T-15.09.2: Вработеност во секторите засновани на висока технологија и знаење****T-15.09.2: Employment in technology and knowledge-intensive sectors**

% од вкупно вработените											% of total employment
2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
1.9	2.0	1.9	2.1	2.1	2.1	2.2	2.1	2.5	2.9		

T-15.09.3: Учество на патничкиот и железничкиот сообраќај**T-15.09.3: Share of busses and trains in total passenger transport**

% од вкупните копнени патнички км											% of total inland passenger-km	
2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019		
Вкупно	24.4	25.4	25.1	22.7	21.0	27.4	26.0	23.0	22.8	23.6	21.4	Total

T-15.10.1: БДП, според паритет на куповната моќ, по жител

T-15.10.1: Purchasing power adjusted GDP, per capita

%

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019 ¹⁾	2020 ¹⁾
(во ПКМ ЕУ = 28)	8 400	8 700	8 800	9 000	9 200	9 600	10 000	10 500	10 700	11 300	11 800	11 300 (in PPS _EU28)

¹⁾ Претходни податоци¹⁾ Preliminary data

T-15.10.2: Релативна медијална длабочина на сиромаштијата

T-15.10.2: Relative median at-risk-of-poverty gap

% оддалеченост од прагот на сиромаштија

% distance to poverty threshold

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	39.0	36.1	33.1	32.9	37.3	37.7	32.0

T-15.10.3: Дистрибуција на приходи

T-15.10.3: Income distribution

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
S80/S20 квинтилен сооднос на приходи	10.6	10.2	8.4	7.2	6.6	6.6	6.4	6.2	5.6

Quintile share ratio
S80/S20

T-15.11.1: Стапка на пренаселеност во домаќинствата

T-15.11.1: Overcrowding rate

% од население							% of population	
2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
52.4	50.5	46.2	51.1	50.1	46.3	46.4	43.5	

T-15.11.2: Концентрација на пм-честички во воздухот

T-15.11.2: Exposure to air pollution by particulate matter

											< 10µm, µg/m ³	
2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018 ¹⁾	2019 ¹⁾²⁾	2020 ¹⁾	
85.6	67.6	99.3	85.0	80.1	74.9	75.1	67.1	64.0	51.4	29.4	47.0	

¹⁾ вклучено дополнителни мерни станици

¹⁾ included additional measuring stations

²⁾ ниска покриеност со податоци

²⁾ low data coverage

T-15.11.3: Население што известило за појава на криминал, насилство или вандализам во своето опкружување

T-15.11.3: Population reporting occurrence of crime, violence or vandalism in their area

% од населението									% of population
2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
6.9	4.9	7.3	5.7	5.7	4.8	4.2	5.3	6.5	

T-15.12.1: Продуктивност на ресурсите и домашна материјална потрошувачка¹⁾

T-15.12.1: Resource productivity and domestic material consumption¹⁾

евро/кг		euro per kg							
2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
0.40	0.42	0.44	0.46	0.47	0.50	0.54	0.55	0.51	

¹⁾ ревидирани податоци

¹⁾ revised data

T-15.12.2: Генериран отпад со исклучок на минералниот отпад

T-15.12.2: Generation of waste excluding major mineral wastes

кг/жител		kg per capita				
	2010	2012	2014	2016	2018	
Вкупно	714	3 714	1 000	336	458	Total

T-15.12.3: Финална енергетска потрошувачка

T-15.12.3: Final energy consumption

											MTOE
2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1.8	1.7	1.8	1.9	1.9	1.8	1.8	1.9	1.9	1.9	1.9	

T-15.13.1: Емисија на стакленички гасови

T-15.13.1: Greenhouse gas emissions

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1990=100	70.7	87.1	100.8	114.4	72.6	57.4	70.3	65.4	1990=100

*) Поради рекалкулација, ревидирани се податоците од 2009 - 2014 година.

*) Revised data 2009-2014 due to recalculation

T-15.13.2: Интензитет на емисијата на стакленички гасови предизвикани од енергетската потрошувачка

T-15.13.2: Greenhouse gas emissions intensity of energy consumption

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
2000=100	90.0	87.6	87.6	89.8	86.5	84.5	81.5	78.4	2000=100

*) Поради рекалкулација, ревидирани се податоците од 2009 - 2014 година.

*) Revised data 2009-2014 due to recalculation

T-15.14.1: Квалитет на езерската вода за капење

T-15.14.1: Bathing water quality - lakes

% од земени

мостри

% of taken samples

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Физичко-хемиски неисправни	24.2	17.0	22.8	30.1	24.5	49.4	17.8	41.9 *	44.6 *	53.4	Physicochemically unsafe

*) ревидиран податок од ИЈЗ

*) revised data by IPH

T-15.15.1: Површина покриена со шуми

T-15.15.1: Forest area

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
% од вкупната површина на земјиштето	37.4	38.2	38.5	38.4	38.2	38.7	39.0	38.9	39.2	39.6	40.5	% of total land area

T-15.15.2: Биохемиска потрошувачка на кислород во реките

T-15.15.2: Biochemical oxygen demand in rivers

мгО ₂ /л												мгО ₂ /L
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
	2.8	3.5	3.8	3.5	3.4	3.8	3.1	3.5	3.6	4.0	3.6	

T-15.15.3: Концентрација на фосфати во реките

T-15.15.3: Phosphate in rivers

мг PO ₄ /л												мг PO ₄ /l
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
	0.159	0.191	0.222	0.265	0.297	0.256	0.322	0.386	0.294	0.391	0.391	

T-15.16.1: Стапка на смртност од убиства

T-15.16.1: Death rate due to homicide

број на 100 000

лица

number per 100 000 persons

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Вкупно	2.1	1.4	1.6	0.9	1.7	1.8	0.9	1.5	1.2	1.2	1.2	Total
мажи	1.5	1.1	1.3	0.6	1.3	1.5	0.6	1.1	0.8	1.0	1.0	male
жени	0.6	0.3	0.3	0.3	0.4	0.3	0.2	0.4	0.4	0.2	0.2	female

T-15.16.2: Индекс на перцепција на корупцијата

T-15.16.2: Corruption Perceptions Index

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
0 - висока корупција									0 (highly corrupt)
100 - без корупција	44	45	42	37	35	37	35	35	100 (very clean)

Извор: Транспаренси интернешенал

Source: Transparency International

T-15.16.3: Перцепција на независноста на правниот систем

T-15.16.3: Perceived independence of the justice system

% на население

% of population

	2017	2018	2019	2020	2021
	22	35	30	39	21

Извор: Балкан барометар

Source: Balkan Barometer

T-15.17.1: Државен долг

T-15.17.1: General government debt

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	%
Долг на општата влада, % од БДП	24.1	27.7	33.7	34.0	38.1	38.1	39.9	39.4	40.4	40.7	51.2	General government debt, % of GDP

Извор: Министерство за финансии

Source: Ministry of Finance

T-15.17.2: Учество на даноците за животната средина во вкупните даноци

T-15.17.2: Shares of environmental taxes in total tax revenues

	2016	2017	2018	2019	%
	6.7	6.6	6.9	7.2	